

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 268):

· **abiun** + **auk** + **sibiun** [**auk** · **kunhiltr** · **litu** **risa** · **pina** · **stin** · **aftr** · **fapur** · **sin** · **auk** · **en** · **aftr** **bunta**
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65
sin usur]
 70

Abiorn ok Sigbiorn ok Gunnhildr letu reisa þenna stein æftir faður sinn ok hon(?) æftir bonda sinn Assur.

»Åbjörn och Sigbjörn och Gunnhild läto resa denna sten efter sin fader och hon efter sin man Assur.»

Till läsningen: Vid inskriftens början, före 1 **a**, står ett djupt snett streck, sannolikt hugget. I runorna fr. o. m. 3 **i** t. o. m. 8 **k** ha ej alla stavar förts fram till ramlinjerna. Detsamma gäller om 10, 12 **i**, bst i 13 **u** och 14 **n**. Samma egenhet har, av teckningen i *Bautil* att döma, förekommit även i det följande, och det har sålunda varit karakteristiskt för ristarens teknik.

Aschaneus (F a 6): **abiun** · **auk** · **sibiun** · **auk** · **kunhiltr** · **litu** · **s** · **pino** · **iftir** · **fapur** **sin auk an iftir bonta sinu sun**. — Hadorph och Helgonius (B 268): Som sk tecknas en punkt, vilket säkerligen är felaktigt. Efter 5 **n** och 8 **k** står i varje fall tydligt +. **f**-runan har formeln ꝥ (43, 46, 65 **f**). 57 **e** är tydligt angivet som stungen runa. Aschaneus har emellertid **a**. — Dybeck: ... **abiun** × **auk** × **sibiun** ...

Enligt Brate är ristningen, ehuru osignerad, utförd av Visäte. Det finns åtskilligt, såväl i ornamentik som i runornas former, som talar för att detta är riktigt. Visäte har, såsom ovan nämnts, varit verksam inom häradet (U 613 och U 614). Att märka är särskilt den för Visäte karakteristiska ordföljden: **aftr** · **fapur** · **sin** · **auk** · **en** · **aftr bunta sin usur**. Namnet på den döde, över vilken stenen är rest, kommer alltså sist i inskriften. Denna har blivit otympligt formulerad, därigenom att hustruns namn har satts i början av inskriften efter sönerns. Det riktiga skulle ha varit: »Åbjörn och Sigbjörn läto resa denna sten efter sin fader Assur och Gunnhild efter sin man.» 57—58 **en** återger tydligen pronomenet 'hon'; möjligen är *Bautils* **en** felläsning för **on** eller **hn**.

Om namnet *Abiorn* se Sm 2, om *Gunnhildr* U 288. Andra exempel på utelämnandet av **r** framför **n**, särskilt i namn på *-biorn* se S. Bugge i *ATS* 10: 1, s. 36. — Om *Assurr* se U 167, 276. U-omljudd form anges genom beteckningen även U 276 **ontsuar**, U 328 **onsur**, U 349 **usur** -, U 676 **osur**, L 207 Fålebro, Danmarks sn (gen.) **osurar**, Sö 25 **usurr**, Sö 265 **osur**.

622. Härnevi, Bro sn.

Pl. 8.

Litteratur: B 264, L 315, D 1: 5. Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, *Resejournal* 1684 (i Peringskiölds Monumenta 3); J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 202; UFT h. 3 (1873), s. 21; Handlingar i ATA 1913, 1930.

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 264); Dybeck a. a.

Runstenen står numera rest på prästgårdens gårdsplan, 11 m. S om prästgården mitt för huvudingången. Ristningsytan vetter åt N.

De äldsta uppgifterna om runstenen finnas i *Ransakningarna* och i Hadorphs anteckningar från resan 1684 (se ovan U 621). J. Peringskiöld, *Monumenta*: »Hernevi ägor wid Landzwägen» (B 264: »Herrevi ägor», L 315: »Hernevi ägor, vid landsvägen»). Dybeck fann stenen liggande vid Skälsta bro nära U 621. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö». På begäran av kyrkoherde G. Elg och godsägare Johan Sparre flyttades stenen, som »legat kullvräkt och

nedsjunken i jorden ... invid stora landsvägen vid den s. k. Skälsta backe», år 1913 till sin nuvarande plats.

Mörkgrå granit med röda färginslag. Höjd 1,50 m., bredd 1 m. Ytan är tämligen jämn. Ristningen är delvis djupt huggen, men ojämnt. Stenen var redan på 1600-talet svårt skadad. Ett stort stycke var borta på v. sidan, och en del av inskriften hade därmed gått förlorad.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter äldre källor):

· kunhi ... eft[⁵i]¹⁰R · sun sn · hursefni · [auk ·]²⁰ oithafþ[a]²⁵ up - - b uil³⁰
5 10 15 20 25 30 35 40

Gunnhi[ldr] ... æftir sun sinn Horsaefni(?) ok Hvithaufð[a]. Guð hialp(?) ...

»Gunnhild ... efter sin son Horsämne(?) och Vithövde, Gud hjälp(?) ...»

Till läsningen: Sk framför 1 k är säkert. 1 k är icke stunget; ej heller 2 u. Någon bst kan icke spåras till 5 i. 6 e är tydligt stunget. Mellan 8 t och 10 n kan något i icke med säkerhet iakttagas. Intet sk efter 13 n. Bst till 16 h svaga; snarast h, även om läsningen a är möjlig. 17—19 urs är djupt hugget. 20 e har djup prick, något snett anbragt, t. h. om hst. Nedre bst i 21 f skadad. 22 n är tydligt. Därefter är runslingan skadad. Närmast följer nedre delen av en hst (23 i) och därefter ett kort streck, som kan vara sk eller mellersta delen av en hst. Sedan

är en runa helt borta, varefter möjligen rester av en annan. 27 o är tydligt. T. h. om hst i r. 28 möjligen bst till f, men spåren äro osäkra. 29—32 thaf mycket tydligt, r. 33 svagare. Runan liknar mest k med en starkt rundad bistav; troligen har þ varit avsett. Av r. 34 synes endast övre delen av en stav; slutar blint mitt i slingan. 35—36 up tydligt. Därefter ett tydligt 37 i, utan bst. Därefter en hst, som ej når fram till slinglinjerna upptill och nedtill. På andra sidan om en korsande slinga står ett tydligt b; hst når ej upp till övre slinglinjen. 40—42 uil stå utanför slingan. De äro ganska tydliga och kunna ej läsas på annat sätt.

Hadorph och Helgonius (B 264): 6—10 aftir, 16 a, 20 i, 23 i, 24—26 iuk, 27—34 oithafþa, 35—39 upi - b, 40—42 saknas. — Dybeck: 6—10 aftir, 16 a, 20 i, 23 i, 24—26 auk, 27—34 ofthafþa, 35—39 upe - b, 40—42 saknas. »Meningen i inskriftens slut, säkerligen starkt förkortadt, blir väl ännu länge om ej alltid underkastad gissningar. — Första a i aursifnl har ock ett mycket svagt k-kännestreck.»

Inskriften är tyvärr endast fragmentariskt bevarad. Den bevarade delen är därtill mycket skadad genom vittring och svårläst.

Det första namnet kan med säkerhet suppleras kunhiltr Gunnhild. Då U 622 och U 621 ha varit resta nära varandra på samma plats och då de av ornamentik och runformer att döma tillhöra samma tid, finnes intet skäl att betvivla, att namnet Gunnhild i de båda inskrifterna avser samma person.

Fig. 14. U 622. Härnevi, Bro sn. Efter B 264.

Tillsammans med sina söner Åbjörn och Sigbjörn har hon rest en runsten (U 621) till minne av sin make Assur, och en annan sten (U 622) har hon rest över en son Horsämne. Då denne icke nämnes på U 621, var han troligen död, då denna sten restes efter fadern. Stor sannolikhet talar alltså för att de båda stenarna äro fullt samtida, resta av Gunnhild vid samma tillfälle över hennes man Assur och hennes son Horsämne. Man vågar därför ifrågasätta, att även U 622 är ristad av Visäte. Ornamentik, runformer och inskriftens form (*efta · sun sn · hursefni*) motsäga icke ett sådant antagande.

Ett mansnamn *Horsæfni* (eller *Horsæfnir*) är f. ö. okänt. Det kan jämföras med isl. *Karlsefni*, ursprungligen ett tillnamn med appellativ innebörd. Jfr vidare isl. *mannsefni*, *konungsefni*, *mágsefni* m. fl. Om namnet *Horsi* se U 99 och E. Brate i *ATS* 20: 3, s. 19 f.

Också *Hvithaufði* (*-høfði*) är ett sällsynt namn. Det är belagt i inskriften L 258 Åbygge, Vendels sn. Jfr om det vanligare *Svarthaufði* (*-høfði*) U 52, 457. Intressant är beteckningen **oi** i **oithafþ** -. Den har motsvarighet i **hoita** + **uaþum** U 613 — ytterligare ett stöd för att ristaren är Visäte. Då r. 33 är skadad, kan det numera ej avgöras, om namnet har stått i nominativ (*Hvithaufði*) eller i ackusativ (*Hvithaufða*). I förra fallet har Vithövde deltagit i resandet av minnesvården. I senare fallet är den rest också över honom; men i vilket släktskapsförhållande han har stått till Gunnhild och Horsämne, framgår icke av inskriften. Äldre läsningar ge stöd åt den senare tolkningen.

623. Jursta, Bro sn.

Pl. 9.

Litteratur: B 266, L 318, D 1: 6. J. Hadorph, *Resejournal* 1684 (i *Peringskiölds Monumenta* 3); J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 204; UFT h. 3 (1873), s. 22.

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph (i *Peringskiölds Monumenta* och B 266); Dybeck a. a.

Runstenen står i en åker 5 m. N om gamla Enköpingsvägen, 150 m. N om nya Enköpingsvägen, 125 m. V om vaktstugan Kallhäll, 350 m. NNV om Jursta. Ristningsytan vetter åt S. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö».

Runstenen omnämnes icke i *Ransakningarna*. Men Hadorph har i sin anteckningsbok från resan 1684 uppgiften: »wid stora vägen uthi wreten finnes 1 Runesten som och uprättades». Enligt påskrift på träsnittet i *Peringskiölds Monumenta* fanns den i »Jursta norra wret» (B 266: »Järsta norra vret», L 318: »Järsta, N. vret»). Dybeck: »En nyligen åter rest runsten i en nyodlad lågländ gärdesmark invid och på norra sidan om landsvägen.» Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Fånö» (1863): »vid landsvägen V. om Carlhäll.» Runstenen står av allt att döma kvar på sin ursprungliga plats.

Ljusgrå granit. Höjd 1,35 m., största bredd 1,37 m. Ristningens höjd 1,04 m., bredd 0,94 m. Ytan är slät, men knottrig. Ristningen är ganska grund, dock överallt tydlig.

Inskrift:

kurip · auk · sikuipr · auk sikfast · raistu · stln · aftir · uifast · faþur · sin ·
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Gyrið ok Sigviðr ok Sigfast[r] raistu stein æftir Vifast, faður sinn.

»Gyrid och Sigvid och Sigfast reste stenen efter Vifast, sin fader.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början. 1 **k** är icke stunget; icke heller 2 **u**, 11, 21 **k**, 34 **i**. Sk efter 5 **p** är mycket grunt. Intet sk efter 18 **k**. 36 **a** tydligt, icke **e**. — Hadorph och Helgonius (B 266): 36 **e**, 46 **i**. — Dybeck: 36 **a**, 46 **t**. — Såväl B 266 som D 1: 6 använda felaktigt × som sk: